

หมวด ๓ การบำบัดรักษาทางสุขภาพจิต ส่วนที่ ๑ ผู้ป่วย

มาตรา ๒๑ การบำบัดรักษาจะกระทำต่อเมื่อผู้ป่วยได้รับการอธิบายเหตุผลความจำเป็นในการบำบัดรักษา รายละเอียดและประโยชน์ของการบำบัดรักษาและได้รับความยินยอมจากผู้ป่วย เว้นแต่เป็นผู้ป่วยตามมาตรา ๒๒

ถ้าต้องรับผู้ป่วยไว้ในสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานบำบัดรักษา ได้รับความยินยอมตามวรรคหนึ่งต้องทำเป็นหนังสือ และลงลายมือชื่อผู้ป่วยเป็นสำคัญ

ในกรณีที่ผู้ป่วยมีอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ หรือขาดความสามารถในการตัดสินใจให้ความยินยอมรับการบำบัดรักษา ให้คู่สมรส ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้ปกครอง ผู้พิทักษ์ ผู้อนุบาล หรือผู้ซึ่งปกครองดูแลบุคคลนั้น แล้วแต่กรณี เป็นผู้ให้ความยินยอมตามวรรคสองแทน

หนังสือให้ความยินยอมตามวรรคสองและวรรคสาม ให้เป็นไปตามแบบที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

อธิบาย มาตรานี้ได้บัญญัติสอดคล้องกับพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๘ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า

“ในการบริการสาธารณสุข บุคลากรด้านสาธารณสุขต้องแจ้งข้อมูลด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการ ให้ผู้รับบริการทราบอย่างเพียงพอที่ผู้รับบริการจะใช้ประกอบการตัดสินใจ ในการรับหรือไม่รับบริการใด และกรณีที่ผู้รับบริการปฏิเสธไม่รับการบริการใด จะให้บริการนั้นไม่ได้”

หลักการข้อนี้ ตามหลักกฎหมายคอมมอนลอว์ เรียกว่า Informed Consent หมายความว่า เมื่อผู้ป่วยจะยอมรับการบริการทางการแพทย์ชนิดใด ผู้ป่วยต้องได้รับการอธิบายจากผู้ให้บริการ ถึงเหตุผลของการให้บริการนั้น วิธีการของบริการนั้น ตลอดจนผลดีและผลร้ายที่อาจเกิดจากบริการนั้นๆ ก่อนที่

เขาจะตัดสินใจยอมรับบริการนั้น ถ้าผู้รับบริการยินยอมรับบริการโดยสำคัญผิด หรือโดยไม่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับบริการนั้นไม่พอเพียง ผู้ให้บริการอาจต้องรับผิดชอบทางกฎหมายได้ (Malpractice) สำหรับกฎหมายไทยนั้น ถ้ายอมรับกันว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการวิชาชีพด้านสาธารณสุขกับผู้ป่วย มีลักษณะเป็นสัญญาตามหลักกฎหมายแพ่ง ถ้าผู้ป่วยไม่ได้รับคำอธิบายเกี่ยวกับการให้บริการนั้น สัญญานั้นย่อมไม่สมบูรณ์เช่นกัน^(๔)

บทบัญญัติในพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ นั้น เป็นบททั่วไปใช้กับผู้ป่วยทุกประเภท แต่ในพระราชบัญญัติสุขภาพจิตนี้ ใช้กับผู้ป่วยที่มีความผิดปกติทางจิตโดยเฉพาะ และต้องมีช้อยกเว้นตามมาตรา ๒๒ เพราะลักษณะที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ เป็นกรณีที่กฎหมายบังคับให้ต้องได้รับการบำบัดรักษา โดยไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมจากตัวผู้ป่วย

สำหรับวรรคสองนั้น บัญญัติถึงกรณีที่ผู้ป่วยที่มีความผิดปกติทางจิตทั่วไปที่ไม่มีลักษณะตามมาตรา ๒๒ ถ้าจะเข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยในของโรงพยาบาลของรัฐ หรือสถานบำบัดรักษา การยินยอมของผู้ป่วยต้องทำเป็นหนังสือ และผู้ป่วยลงลายมือชื่อไว้ด้วย

สำหรับวรรคสามบัญญัติไว้ชัดว่า ผู้ป่วยอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ หรือผู้ที่ขาดความสามารถในการตัดสินใจให้ความยินยอมรับการบำบัดรักษาบุคคลต่อไปนี้ คนใดคนหนึ่งแล้วแต่กรณี เป็นผู้ให้ความยินยอมแทน ซึ่งได้แก่*

๑. คู่สมรส
๒. บุพการี
๓. ผู้สืบสันดาน
๔. ผู้ปกครอง
๕. ผู้พิทักษ์
๖. ผู้อนุบาล
๗. ผู้ที่ปกครองดูแลบุคคลนั้น

วรรคสี่ บัญญัติให้คณะกรรมการเป็นผู้กำหนดแบบให้ความยินยอมตามมาตรา

^(๔) โปรดศึกษารายละเอียดใน

วิฑูรย์ อึ้งประพันธ์.กฎหมายการแพทย์-ความรับผิดชอบทางกฎหมายของผู้ประกอบวิชาชีพด้านการแพทย์และสาธารณสุข.กรุงเทพฯ บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จ.ก. (๒๕๔๖)

* ดูคำอธิบายในมาตรา ๔๒ ประกอบ

มาตรา ๒๒ บุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตในกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้ เป็นบุคคลที่ต้องได้รับการบำบัดรักษา

(๑) มีภาวะอันตราย

(๒) มีความจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษา

อธิบาย จากคำอธิบายที่อยู่ในนิยามศัพท์ในมาตรา ๓ จะเห็นได้ว่า ภาวะอันตราย น่าจะได้แก่ผู้ที่พยายามฆ่าตัวตายทุกราย ที่มีพฤติกรรมผิดปกติทางอารมณ์ ความคิด หรือเป็นผลจากการเสพยาออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท หรือผู้ที่มีพฤติกรรมคุกคามทำร้ายผู้อื่น หรือทำลายทรัพย์สินทั้งของคนอื่นหรือผู้อื่น โดยไม่ปรากฏมูลเหตุจูงใจ

สำหรับกรณีที่มีความจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษานั้น ก็ได้แก่ ผู้ที่มีความผิดปกติทางจิตที่ไม่อาจปล่อยไว้โดยไม่ได้รับการรักษา เพราะจะทำให้โรคหรืออาการผิดปกติทวีความรุนแรงขึ้น

มาตรา ๒๓ ผู้ใดพบบุคคลซึ่งมีพฤติการณ์อันน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นมีลักษณะตามมาตรา ๒๒ ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจโดยไม่ชักช้า

อธิบาย มาตรานี้กำหนดหน้าที่ใช้ประชาชนทุกคนที่พบเห็นบุคคลซึ่งมีพฤติกรรมผิดปกติ ที่น่าเชื่อว่า มีลักษณะตามมาตรา ๒๒ ต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจโดยเร็ว แต่ไม่มีบทลงโทษกรณีที่ ไม่แจ้ง แต่ถ้าแจ้งโดยมีเจตนากลั่นแกล้งให้เกิดความเสียหายต่อผู้หนึ่งผู้ใดมีโทษตามมาตรา ๕๑ (จำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ)

มาตรา ๒๔ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้รับแจ้งตามมาตรา ๒๓ หรือพบบุคคลซึ่งมีพฤติการณ์อันน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นมีลักษณะตามมาตรา ๒๒ ให้ดำเนินการนำตัวบุคคลนั้นไปยังสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานบำบัดรักษาซึ่งอยู่ใกล้โดยไม่ชักช้า เพื่อรับ

การตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการเบื้องต้นตามมาตรา ๒๗ ทั้งนี้ โดยจะมีผู้รับดูแลบุคคลดังกล่าวไปด้วยหรือไม่ก็ได้

การนำตัวบุคคลตามวรรคหนึ่งไปยังสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานบำบัดรักษาโดยการผูกมัดร่างกายบุคคลดังกล่าวจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่เป็นความจำเป็นเพื่อป้องกันการเกิดอันตรายต่อบุคคลนั้นเอง บุคคลอื่นหรือทรัพย์สินของผู้อื่น

อธิบาย มาตรานี้กำหนดหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ที่รับแจ้งตามมาตรา ๒๓ และรวมถึงการที่พนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ พบบุคคลที่น่าเชื่อว่ามีลักษณะตามมาตรา ๒๒ ด้วยตนเองด้วย ในการดำเนินการจัดการนำตัวผู้มีความผิดปกตินั้นส่งสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานบำบัดรักษา เพื่อให้มีการตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการเบื้องต้น (ตามมาตรา ๒๗) รวมถึงห้ามการนำไปโดยวิธีผูกมัดร่างกายด้วย เว้นแต่มีความจำเป็น เพื่อป้องกันอันตรายต่อบุคคลนั้นหรือผู้อื่น หรือทรัพย์สินของผู้อื่น

มาตรา ๒๕ เมื่อผู้รับผิดชอบดูแลสถานที่คุมขังหรือสถานสงเคราะห์ หรือพนักงานคุมประพฤติ พบบุคคลที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบตามอำนาจหน้าที่ มีพฤติการณ์อันน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นมีลักษณะตามมาตรา ๒๒ ให้ดำเนินการส่งตัวบุคคลนั้นไปยังสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานบำบัดรักษาซึ่งอยู่ใกล้โดยไม่ชักช้า เพื่อรับการตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการเบื้องต้นตามมาตรา ๒๗

การส่งตัวบุคคลตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

อธิบาย มาตรานี้กำหนดหน้าที่ของผู้รับผิดชอบ ดูแลสถานที่คุมขังหรือสถานสงเคราะห์ หรือพนักงานคุมประพฤติพบว่า มีบุคคลที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบ มีพฤติกรรมอันน่าเชื่อว่าจะมีลักษณะตามมาตรา ๒๒ ก็ให้ดำเนินการส่งตัวบุคคลนั้นไปยังสถานพยาบาลของรัฐ หรือสถานบำบัดรักษา ซึ่งอยู่

ใกล้โดยไม่ชักช้า เพื่อรับการตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการเบื้องต้น (ตามมาตรา ๒๗)

คำว่า สถานที่คุมขัง ให้นิยามของคำว่า ‘คุมขัง’ ซึ่งจะครอบคลุมสถานที่ต่างๆ ที่ควบคุมบุคคลใดๆ ไว้ได้โดยอำนาจของกฎหมาย ไม่ว่าจะเรียกชื่อว่าอะไร เช่น ห้องขังตามสถานีตำรวจ เรือนจำ สถานคุมประพฤติ และอื่นๆ

สำหรับคำว่า สถานสงเคราะห์นั้น รวมสถานสงเคราะห์ทุกประเภทไม่ว่าจะเป็นของรัฐ หรือเอกชน

การส่งตัวบุคคลตามมาตรา นี้ ตามระเบียบคณะกรรมการสุขภาพจิตแห่งชาติ* กำหนดให้ดำเนินการเป็น ๒ ขั้นตอน คือ

(๑) ให้ผู้รับผิดชอบส่งตัว ต้องแจ้งล่วงหน้ายังสถานที่ที่จะส่งบุคคลตามมาตรา ๒๒ เพื่อประสานงานให้เกิดความเรียบร้อยในการส่งและการรับตัว

(๒) ให้ทำหนังสือส่งตัวที่มีรายละเอียดต่างๆ ตามที่ระบุไว้ในระเบียบ ซึ่งได้แก่ ชื่อ นามสกุล และข้อมูลรายละเอียดอื่นๆ เช่นที่อยู่ สำเนาบัตรประชาชนของผู้ที่มีความผิดปกติทางจิต หน่วยงานและวันเวลาที่นำส่งพฤติกรรมของบุคคลที่จะส่งไป รวมทั้งอาการต่างๆ การช่วยเหลือเบื้องต้นที่อยู่ของญาติที่สามารถติดต่อได้ รวมทั้งหมายเลขโทรศัพท์ หนังสือดังกล่าวให้มีสำเนาไว้ ๑ ฉบับ เมื่อสถานที่รับตัวผู้นั้นไว้แล้วให้เก็บสำเนาไว้เป็นหลักฐาน

มาตรา ๒๖ ในกรณีฉุกเฉิน เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้รับแจ้งตามมาตรา ๒๓หรือพบบุคคลซึ่งมีพฤติกรรมอันน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตซึ่งมีภาวะอันตรายและเป็นอันตรายที่ใกล้จะถึง ให้มีอำนาจนำตัวบุคคลนั้นหรือเข้าไปในสถานที่ใดๆ เพื่อนำตัวบุคคลนั้นส่งสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานบำบัดรักษาซึ่งอยู่ใกล้โดยไม่ชักช้าเพื่อรับการตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการ

* ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๑ เล่ม ๑๒๕ ตอนพิเศษ ๑๗๐ ง หน้า ๒-๓

เบื้องต้นตามมาตรา ๒๓

ถ้าบุคคลนั้นขัดขวางหรือหลบหนีหรือพยายามจะหลบหนี ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจใช้วิธีการเท่าที่เหมาะสมและจำเป็นแก่พฤติการณ์ในการนำตัวบุคคลนั้นส่งสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานบำบัดรักษาตามวรรคหนึ่ง

การส่งตัวบุคคลตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

อธิบาย มาตรานี้ได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจให้ปฏิบัติการส่งตัวบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิต ซึ่งอยู่ในภาวะอันตราย และเป็นอันตรายที่ใกล้จะถึง เป็นกรณีฉุกเฉิน ซึ่งกำหนดรายละเอียดวิธีการเพิ่มเติมจากมาตรา ๒๔ และการส่งตัวนั้นต้องทำตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งระเบียบดังกล่าว* คล้ายกับระเบียบตามมาตรา ๒๕ ที่อธิบายมาแล้ว แต่มีวิธีปฏิบัติเพิ่มขึ้นอีก ๒ ประการคือ ถ้าบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตมีอาวุธติดตัว ให้ปลดอาวุธก่อน และถ้าจำเป็นที่ผู้นั้นได้รับการรักษาโรคทางกายในสถานพยาบาล (ของรัฐ) ต้องส่งไปสถานพยาบาลก่อน เช่น กรณีมีบาดแผล เป็นต้น

มาตรา ๒๓ ให้แพทย์อย่างน้อยหนึ่งคนและพยาบาลอย่างน้อยหนึ่งคนที่ประจำสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานบำบัดรักษา ตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการเบื้องต้นบุคคลที่มีการนำส่งตามมาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ หรือมาตรา ๒๖ ให้แล้วเสร็จโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่บุคคลนั้นมาถึงสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานบำบัดรักษา

การตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการเบื้องต้นตามวรรคหนึ่ง ให้แพทย์มีอำนาจตรวจวินิจฉัยและบำบัดรักษาเพียงเท่าที่จำเป็นตามความรุนแรงของอาการเพื่อประโยชน์แก่สุขภาพของบุคคลนั้น

* ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๑ เล่ม ๑๒๕ ตอนพิเศษ ๑๗๐ ง หน้า ๔-๕

ในกรณีที่ผลการตรวจตามวรรคหนึ่งปรากฏว่า บุคคลนั้นจำเป็นต้องได้รับการตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการโดยละเอียดจากคณะกรรมการสถานบำบัดรักษาให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งตัวบุคคลนั้นพร้อมกับรายงานผลการตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการเบื้องต้น เพื่อเข้ารับการตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการโดยละเอียดตามมาตรา ๒๙

หลักเกณฑ์และวิธีการในการรายงานผลการตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการเบื้องต้นตามวรรคสามให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

อธิบาย เมื่อบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิตถูกส่งไปที่สถานพยาบาลของรัฐ หรือสถานบำบัดรักษาแล้ว (ตามมาตรา ๒๔, ๒๕ หรือ ๒๖) จะได้รับการตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการเบื้องต้นจากแพทย์และพยาบาลร่วมกันอย่างน้อยฝ่ายละหนึ่งคน ซึ่งสังกัดหน่วยงานที่ผู้ป่วยถูกส่งตัวมารับการตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการเบื้องต้นนั้น โดย

(๑) ต้องทำโดยไม่ชักช้า และให้แล้วเสร็จภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ป่วยมาถึง

(๒) ต้องทำตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด ซึ่งตามระเบียบดังกล่าว ต้องออกรายงานการตรวจวินิจฉัยตามแบบ ตจ.๑*

ผลการตรวจวินิจฉัยเบื้องต้น ถ้าผู้ตรวจเห็นว่า ผู้ป่วยต้องได้รับการประเมินอาการโดยละเอียดจากคณะกรรมการสถานบำบัดรักษาที่ผู้ป่วยได้รับการตรวจวินิจฉัยและการประเมินเบื้องต้นนั้นเองก็ได้ หรือกรณีการตรวจวินิจฉัยและการประเมินเบื้องต้น กระทำโดยแพทย์และพยาบาลของสถานพยาบาลของรัฐ ผู้ป่วยก็จะถูกส่งตัวโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ไปยังสถานบำบัดรักษา เพื่อรับการประเมินโดยละเอียดจากคณะกรรมการสถานบำบัดรักษาตามมาตรา ๒๙

* ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๑ เล่ม ๑๒๕ ตอนพิเศษ ๑๗๐ ง หน้า ๖

ถ้าผลการตรวจวินิจฉัยเบื้องต้น ผู้ตรวจเห็นว่า ผู้ป่วยไม่ได้อยู่ในภาวะอันตราย หรือไม่มีความจำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษา (ทางจิต) แพทย์ผู้ตรวจก็ย่อมแนะนำผู้ป่วยให้ได้รับการดูแลรักษาตามความเหมาะสมต่อไป

มาตรา ๒๘ กรณีที่แพทย์ตรวจพบว่าบุคคลใดมีลักษณะตาม มาตรา ๒๒ ให้ส่งตัวบุคคลนั้น พร้อมกับรายงานผลการตรวจวินิจฉัยและ ประเมินอาการเบื้องต้น เพื่อเข้ารับการตรวจวินิจฉัยและ ประเมินอาการ โดยละเอียดตามมาตรา ๒๙ และให้นำความในมาตรา ๒๗ วรรคสอง และวรรคสี่มาใช้บังคับโดยอนุโลม

อธิบาย บทบัญญัติในมาตรานี้ หมายถึง แพทย์ของสถานพยาบาล (ไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือเอกชน) ถ้าพบว่าผู้ป่วยที่ดูแลรับผิดชอบมีลักษณะ ตามมาตรา ๒๒ ในฐานะที่แพทย์ผู้นั้นดูแลผู้ป่วยอยู่แล้ว และเห็นควร ว่าผู้ป่วยนั้นต้องได้รับการตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการโดยละเอียด จากคณะกรรมการสถานบำบัดรักษา ดังนั้น ก่อนส่งผู้ป่วยไปสถานบำบัดรักษา แพทย์ผู้นั้นจึงควรทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการเบื้องต้น เสียก่อนที่จะส่งผู้ป่วยไปยังสถานบำบัดรักษา โดยทำหน้าที่เช่นเดียวกับแพทย์ และพยาบาล ตามมาตรา ๒๗ โดยกฎหมายให้นำเอามาตรา ๒๗ วรรคสอง และวรรคสี่มาใช้บังคับเสียเลย กล่าวคือ ต้องทำรายงานตามแบบ ตจ.๑ เช่น เดียวกัน (ในแบบ ตจ.๑ ระบุว่า ถ้าแพทย์ตรวจวินิจฉัยตามมาตรา ๒๘ ผู้ลงชื่อ ในรายงานก็ใช้แพทย์เพียงคนเดียว)

ข้อสังเกต การปฏิบัติตามมาตรานี้ ถ้าเป็นแพทย์ของโรงพยาบาล เอกชน จะไม่สามารถติดค่าตรวจวินิจฉัยจากใครได้ ดังนั้น แพทย์โรงพยาบาล เอกชน ก็อาจจะใช้วิธีแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือ ตำรวจ ตามมาตรา ๒๕ เพื่อให้ผู้ป่วยถูกส่งไปรับการตรวจวินิจฉัยและประเมิน อาการเบื้องต้น ในสถานพยาบาลของรัฐก่อนที่ผู้ป่วยจะถูกส่งไปยังคณะกรรมการสถานบำบัดรักษา (ตามมาตรา ๒๙)

มาตรา ๒๙ เมื่อสถานบำบัดรักษารับบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่ นำส่งตามมาตรา ๒๗ วรรคสาม หรือแพทย์นำส่งตามมาตรา ๒๘ แล้วแต่กรณี ให้คณะกรรมการสถานบำบัดรักษาตรวจ วินิจฉัยและประเมินอาการ บุคคลนั้นโดยละเอียดภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับตัวบุคคลนั้นไว้

ในกรณีที่คณะกรรมการสถานบำบัดรักษาเห็นว่าบุคคลนั้น มีลักษณะตามมาตรา ๒๒ ให้มีคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) ให้บุคคลนั้นต้องเข้ารับการบำบัดรักษาในสถานบำบัดรักษา

(๒) ให้บุคคลนั้นต้องรับการบำบัดรักษา ณ สถานที่อื่นนอกจากสถานบำบัดรักษาเมื่อบุคคลนั้นไม่มีภาวะอันตราย ทั้งนี้ จะกำหนดเงื่อนไขใดๆ ที่จำเป็นเกี่ยวกับการบำบัดรักษาให้บุคคลนั้นหรือผู้รับดูแลบุคคลนั้นต้องปฏิบัติตามด้วยก็ได้

ให้นำความในมาตรา ๒๗ วรรคสอง มาใช้บังคับกับการตรวจ วินิจฉัยและประเมินอาการตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

หลักเกณฑ์และวิธีการในการพิจารณาและมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

อธิบาย มาตรานี้กำหนดแนวทางปฏิบัติให้คณะกรรมการสถานบำบัดรักษา ในการตรวจวินิจฉัยและประเมินอาการของบุคคลที่ถูกส่งตามมาตรา ๒๗ วรรคสาม หรือมาตรา ๒๘ ซึ่งต้องทำตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด รวมทั้งการออกคำสั่งให้บุคคลนั้นต้องเข้ารับการบำบัดรักษา*

ในวรรคสุดท้ายของมาตรานี้ ไม่มีคำว่าระเบียบ คงเนื่องมาจากมาจากการผิดพลาดในการพิมพ์ ไม่ทราบว่าย้ายไปไหนในระหว่างการศึกษา อาจจะมีตกไปตั้งแต่ร่างที่ก่อนเข้าพิจารณาในสภานิติบัญญัติฯ และในช่วงการพิจารณาในสภานิติบัญญัติฯ ก็พิจารณาโดยรีบร้อนเร่งรัด เพราะอยู่ในช่วงที่รัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ ไกลจะหมดวาระ ดังนั้น จึงไม่มีผู้ใดพบ

* ระเบียบคณะกรรมการสุขภาพจิตแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการในการพิจารณา เพื่อมีคำสั่ง ให้บุคคลต้องเข้ารับการบำบัดรักษา พ.ศ.๒๕๕๑.ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๑ เล่ม ๑๒๕ ตอนพิเศษ ๑๗๐ง หน้า ๗-๑๓

ข้อบกพร่องดังกล่าว แต่เมื่อคณะกรรมการสุขภาพจิตแห่งชาติออกระเบียบ
มารองรับ ในระเบียบดังกล่าวก็ได้กำหนดให้คณะกรรมการสถานบำบัด
รักษาทำการตรวจบันทึกตามแบบ ตจ.๒ และการออกคำสั่งต้องทำตามแบบ
ตจ.๓ และในคำสั่งนั้น ได้แจ้งสิทธิในการอุทธรณ์ให้ผู้ป่วยและบุคคลผู้รับผิดชอบ
ดูแลผู้ป่วยได้ทราบด้วย

ในกรณีที่คณะกรรมการสถานบำบัดรักษา เห็นว่า บุคคลนั้นไม่มี
ภาวะอันตราย แต่จำเป็นต้องได้รับการบำบัดรักษานอกสถานบำบัดรักษา
คณะกรรมการสถานบำบัดรักษา จะกำหนดเงื่อนไขให้บุคคลนั้นหรือผู้รับผิดชอบ
ดูแลบุคคลนั้น ต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการบำบัดรักษาไว้ก็ได้ เช่น กำหนดเงื่อนไขให้
ผู้ป่วยหรือผู้ดูแลผู้ป่วยต้องไปรักษาที่สถานพยาบาลใดหรือสถานบำบัดรักษา
นั้นในฐานะเป็นผู้ป่วยนอก เป็นระยะๆ แล้วต้องรายงานต่อคณะกรรมการ
สถานบำบัดรักษาทราบด้วย เป็นต้น

มาตรา ๓๐ คำสั่งรับผู้ป่วยไว้บำบัดรักษาตามมาตรา ๒๙ (๑) ให้
คณะกรรมการสถานบำบัดรักษากำหนดวิธีการและระยะเวลาการบำบัด
รักษาตามความรุนแรงของความผิดปกติทางจิต แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน
เก้าสิบวันนับแต่วันที่มีคำสั่ง และอาจขยายระยะเวลาได้อีกครั้งละไม่เกิน
เก้าสิบวัน นับแต่วันที่มีคำสั่งครั้งแรกหรือครั้งถัดไป

ให้คณะกรรมการสถานบำบัดรักษาพิจารณาผลการบำบัดรักษา
เพื่อมีคำสั่งตามมาตรา ๒๙(๑) หรือ(๒) แล้วแต่กรณี ก่อนสิ้นกำหนด
ระยะเวลาบำบัดรักษาในแต่ละครั้งตามวรรคหนึ่งไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน

อธิบาย บทบัญญัติในมาตรานี้ กำหนดหลักเกณฑ์ที่สำคัญในการ
ทำคำสั่งให้ผู้ป่วยเข้ารับการรักษาในสถานบำบัดรักษา ไว้ว่าให้กำหนด
ระยะเวลาคราวละไม่เกิน ๙๐ วัน ถ้าถึงกำหนดจำเป็นต้องให้ผู้ป่วยเข้ารับ
บำบัดรักษาต่อ (กรณีผู้ป่วยยังอยู่ในภาวะตามมาตรา ๒๒) ก็ให้สั่งขยายเวลา
ออกไปได้อีกเป็นคราวๆ คราวละไม่เกิน ๙๐ วันและการจะสั่งต้องพิจารณา
ผลการรักษาประกอบด้วยและให้สั่งก่อนสิ้นกำหนดระยะเวลาบำบัดรักษา
ไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน

มาตรา ๓๑ ในระหว่างการบำบัดรักษาตามมาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง เมื่อแพทย์ผู้บำบัดรักษาเห็นว่า ผู้ป่วยได้รับการบำบัดรักษาจนความผิดปกติทางจิตหายหรือทุเลาและผู้ป่วยไม่มีภาวะอันตรายแล้วให้แพทย์จำหน่ายผู้ป่วยดังกล่าวออกจากสถานพยาบาลและรายงานผลการบำบัดรักษาและการจำหน่ายผู้ป่วยให้คณะกรรมการสถานบำบัดรักษาทราบโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ให้แพทย์ติดตามผลการบำบัดรักษาเป็นระยะ

หลักเกณฑ์และวิธีการในการรายงานผลการบำบัดรักษา การจำหน่ายผู้ป่วยและการติดตามผลการบำบัดรักษาตามมาตรา ๓๑ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

อธิบาย ในกรณีผู้ป่วยถูกสั่งให้เข้ารับการบำบัดรักษาในสถานบำบัดรักษา เมื่อแพทย์ผู้บำบัดรักษาเห็นว่า ผู้ป่วยไม่มีภาวะอันตรายแล้ว แพทย์ผู้นั้นสามารถสั่งจำหน่ายผู้ป่วยได้เลย (แพทย์ตามมาตรา ๓๑ นี้จะหมายถึงจิตแพทย์) แต่ต้องรายงานผลการบำบัดรักษาและการจำหน่ายให้คณะกรรมการสถานบำบัดรักษาทราบโดยไม่ชักช้า และต้องติดตามผลการบำบัดรักษาเป็นระยะๆ

การรายงานผลการบำบัดรักษา การจำหน่ายผู้ป่วยและการติดตามผลการบำบัดรักษาให้ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดระเบียบดังกล่าว กำหนดให้ต้องจัดทำรายงานผลตามหัวข้อที่กำหนดโดยไม่ชักช้า ภายหลังจากจำหน่ายผู้ป่วยแล้วและให้ติดตามการรักษาหลังจำหน่ายทุก ๓๐ วัน จนครบ ๙๐ วันและติดตามต่อทุกเก้าสิบวันไปจนครบหนึ่งปีเป็นอย่างน้อย การติดตามการรักษาแต่ละครั้งจะต้องบันทึกไว้ในเวชระเบียนและระหว่างนั้นจะต้องทำรายงานเสนอคณะกรรมการสถานบำบัดรักษาทุกเดือน ภายในวันที่ ๑๐ ของแต่ละเดือน*

* ระเบียบคณะกรรมการสุขภาพจิตแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการรายงานผลการบำบัดรักษา การจำหน่ายผู้ป่วยและการติดตามผลการบำบัดรักษา พ.ศ. ๒๕๕๑ ราชกิจจานุเบกษา ๒๘ ตุลาคม ๒๕๕๑ เล่ม ๑๒๕ ตอนพิเศษ ๑๗๐ ง หน้า ๙-๑๐

หมายเหตุ ในตัวทใช้คำว่าสถานพยาบาล ความจริงน่าจะเป็นสถานบำบัดรักษา เพราะระหว่างการรักษาตามมาตรา 30 นั้น กระทำในสถานบำบัดรักษา

มาตรา ๓๒ ในกรณีที่ผู้ป่วยหรือผู้รับดูแลผู้ป่วยไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๙ (๒) หรือการบำบัดรักษาไม่เป็นผล หรือพฤติกรรมที่เป็นเหตุให้มีการออกคำสั่งตามมาตรา ๒๙ (๒) เปลี่ยนแปลงไปคณะกรรมการสถานบำบัดรักษาอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนคำสั่งหรือมีคำสั่งให้รับผู้ป่วย ไว้บำบัดรักษาตามมาตรา ๒๙ (๑) ก็ได้

ในกรณีผู้ป่วยตามมาตรา ๒๙ (๒) ดูแลตนเองไม่ได้และไม่มีผู้รับดูแล ให้นำความในมาตรา ๔๐ (๒) มาใช้บังคับ

อธิบาย ในกรณีที่ผู้ป่วยหรือผู้รับดูแลผู้ป่วยปฏิบัติผิดเงื่อนไขตามมาตรา ๒๙(๒) หรือการบำบัดรักษานอกสถานบำบัดรักษาไม่ได้ผล หรือมีเหตุการณ์สภาพแวดล้อมเปลี่ยนไป ทำให้ผู้ป่วยกลับอยู่ในภาวะอันตรายใหม่ คณะกรรมการสถานบำบัดรักษา อาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งใหม่ให้เป็นผู้ป่วยเข้ารับการบำบัดรักษา ตามมาตรา ๒๙(๑) ก็ได้

สำหรับกรณีที่ผู้ป่วยไม่ถูกสั่งให้เข้ารับการบำบัดรักษาในสถานบำบัดรักษา เป็นผู้ดูแลตนเองไม่ได้และไม่มีผู้รับดูแลให้นำความมาตรา ๔๐(๒) มาใช้บังคับ ก็คือให้แจ้งหน่วยงานด้านสงเคราะห์และสวัสดิการ รับไปดำเนินการช่วยเหลือต่อไป

มาตรา ๓๓ ในกรณีที่ผู้ป่วยหลบหนีออกนอกเขตสถานพยาบาลของรัฐหรือสถานบำบัดรักษา ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ประสานงานกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจและญาติเพื่อติดตามบุคคลนั้นกลับมาที่สถานพยาบาลของรัฐหรือสถานบำบัดรักษา ทั้งนี้ให้มีระยะเวลาที่บุคคลนั้นหลบหนีเข้าในกำหนดระยะเวลาตามมาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙

หรือมาตรา ๓๐ แล้วแต่กรณี

**ให้นำความในมาตรา ๔๖ มาใช้บังคับกับการติดตามผู้ป่วยที่
หลบหนีตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม**

อธิบาย มาตรานี้บัญญัติไว้ในกรณีผู้ป่วยหลบหนีออกจากสถาน
พยาบาลหรือสถานบำบัดรักษา ก็มีให้นับเวลาที่ผู้ป่วยหลบหนีเข้ามาในระยะ
เวลาตามมาตรา ๒๗ มาตรา ๒๙ หรือมาตรา ๓๐ แล้วแต่กรณี และให้
พนักงานเจ้าหน้าที่ประสานกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ทำการติดตาม
ผู้หลบหนีกลับที่เดิม โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ใช้อำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๔๖
เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการตามมาตรานี้ด้วย

**มาตรา ๓๔ เพื่อประโยชน์ในการบำบัดรักษาผู้ป่วย ให้คณะ
กรรมการสถานบำบัดรักษามีอำนาจส่งย้ายผู้ป่วยไปรับการบำบัดรักษาใน
สถานบำบัดรักษาอื่นได้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด**

อธิบาย การย้ายผู้ป่วยหรือการส่งต่อผู้ป่วยไปรับการรักษาในสถาน
พยาบาลอื่น เป็นเรื่องปกติทั่วไปที่ปฏิบัติกันอยู่เป็นประจำ แต่เนื่องจากผู้ป่วย
กรณีนี้ได้อยู่ภายใต้การดูแลของกรรมการสถานบำบัดรักษา เมื่อคณะกรรมการ
สถานบำบัดรักษาสั่งให้รับตัวเข้ารับการบำบัดรักษาในสถานบำบัดรักษา มาตรา
นี้จึงบัญญัติให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการสถานบำบัดรักษาในการส่งย้าย
ผู้ป่วยไปรับการบำบัดรักษาในสถานบำบัดรักษาอื่น ซึ่งต้องดำเนินการตาม
ระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด*

*ระเบียบคณะกรรมการสุขภาพจิตแห่งชาติว่าด้วยการส่งย้ายผู้ป่วยไปรับการบำบัดรักษาในสถาน
บำบัดรักษาอื่น พ.ศ. ๒๕๕๑ ราชกิจจานุเบกษา ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๑ เล่ม ๑๒๕ ตอนพิเศษ ๑๗๐
ง หน้า ๑๑